

**ДВНАДЦЯТИЙ
МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ
«С. РАХМАНІНОВ ТА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА»
(22 – 25 квітня 2010 р.)**

**Сьомий Міжнародний науково-теоретичний
симпозіум «С. Рахманінов: на зламі століть»
(22 – 25 квітня 2010 р.)**

Присвячується 65-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній Війні

Фестиваль відзначає дві знаменні дати:
200-річчя з дня народження Фредеріка Шопена
170-річчя з дня народження Петра Ілліча Чайковського

Девіз Фестивалю:

«Из всех богов наиболееший бог музыки» (Ігор Северянін)

ПРИВЕТСТВИЕ РЕКТОРА МОСКОВСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ
КОНСЕРВАТОРИИ
ИМЕНИ П. И. ЧАЙКОВСКОГО
АЛЕКСАНДРА СЕРГЕЕВИЧА СОКОЛОВА
В АДРЕС МЕЖДУНАРОДНОГО ФЕСТИВАЛЯ
«СЕРГЕЙ РАХМАНИНОВ И УКРАИНСКАЯ КУЛЬТУРА»

Харьков, 22 – 25 апреля 2010 г.

Искренне рад приветствовать всех участников, организаторов и гостей международного фестиваля «Сергей Рахманинов и украинская культура»!

В двенадцатый раз па Слобожанской земле проходит масштабное и яркое культурное событие – фестиваль, озаренный славным именем Сергея Рахманинова.

Как известно, искусство обладает редкой и удивительной способностью – оно стирает любые границы и расстояния, даря всем своим ценителям ощущение некоего нерушимого братства. Именно этим качеством наделен ставший уже традиционным весенний фестиваль в Харькове, ежегодно объединяющий сотни музыкантов-исполнителей и ценителей творчества Сергея Васильевича Рахманинова.

Огромное уважение вызывают благородные цели фестиваля – сохранение и развитие богатейших исполнительских традиций, а также приобщение широкого круга слушателей к прекрасному миру классической музыки. Отрадно видеть, как год от года фестиваль стремительно развивается. Снова наряду с концертными выступлениями в рамках фестиваля пройдет международный научно-теоретический симпозиум «С. Рахманинов: на изломе веков».

Желаю участникам творческого вдохновения и слушательского признания, гостям конкурса – незабываемых впечатлений, а фестивалю – долгой и плодотворной жизни!

Ректор, профессор

А. С. Соколов

ПРИВЕТСТВИЕ

Двенадцатому международному фестивалю «С. Рахманинов и украинская музыкальная культура» и Седьмому международному симпозиуму «С. Рахманинов: на переломе столетий»

*Сергей Лариса Корнацкая,
на с. Вера-Мария Голубенко
Вс. спелотури!
Во-перішній момент
С. Рахманінов!*

*Вана
В. Холінова.
Ліста
нашій дітя*

Подлинно великое поворачивается к людям разными своими гранями.

В отношении Сергея Васильевича Рахманинова в советский период после леваческого экстремизма в обществе нашлось достаточно духовных сил, чтобы вернуть культуре его творчество. Самыми востребованными его сторонами были возвышенная лирика, поэзия природы и крепкая волевая энергия. В постсоветское время наряду с ними раскрыли и совсем иные аспекты – ужас несчастий, смерти, возмездие Страшного Суда и молитвенное упование.

Во второй половине XX века, когда музыкальный авангард пришел к пуантилизму и сериализму, музыка заняла самые «антирахманиновские» позиции. Но это звуковое иссушение шло на огромном фоне долгих мелодий и полновзвучной фактуры Рахманинова, бывших

у всех на слуху. Явление это закономерно и может быть названо «контрапунктом эпох».

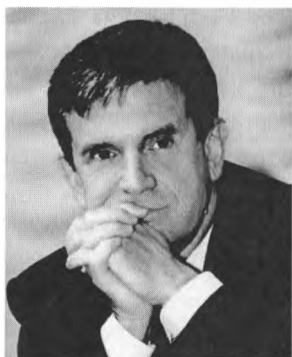
И сегодня, когда самые новые поиски композиторов направлены к тембро-паузному принципу и сонорике, неизбывное присутствие на концертной эстраде такой музыки, как концерты, симфонии и романсы Рахманинова, создает в мире искусства замечательное динамическое равновесие. Сама же музыка Сергея Васильевича Рахманинова светила, светит и будет светить, словно икона в золотом окладе.

Доктор искусствоведения,
профессор Московской государственной консерватории
им. П.И. Чайковского,
член-корреспондент Российской академии естествознания,
кавалер Ордена Дружбы

В. Н. Холопова

ЧРЕЗВЫЧАЙНЫЙ
И ПОЛНОМОЧНЫЙ
ПОСОЛ РОССИЙСКОЙ
ФЕДЕРАЦИИ
НА УКРАИНЕ

СПЕЦИАЛЬНЫЙ
ПРЕДСТАВИТЕЛЬ ПРЕЗИДЕНТА
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
ПО РАЗВИТИЮ ТОРГОВО-
ЭКОНОМИЧЕСКИХ
ОТНОШЕНИЙ С УКРАИНОЙ

Организаторам, участникам и гостям
XII Международного фестиваля
«С. Рахманинов и украинская культура»
22 – 25 апреля 2010 года, Харьков

Искренне приветствую участников и гостей XII Международного фестиваля «Сергей Рахманинов и украинская культура», который в этом году совпадает с 10-летием «Благотворительного фонда в честь семьи Алчевских» – инициатора и организатора замечательного праздника единения культур двух славянских народов.

Имя С. В. Рахманинова, свято чтимого на Слобожанской земле, знаковое для мировой культуры XX и XXI столетий. Гениальность этой личности проявлялась в его творчестве, гуманизме и высоком гражданском пафосе и патриотизме. В преддверии 65-летия Победы в Великой Отечественной войне нельзя не вспомнить о значительной финансовой помощи, оказанной великим композитором советскому народу в первые, самые страшные дни гитлеровского нашествия. Его произведения бессмертны, им не подвластны ни время, ни границы. Благотворное влияние музыки Сергея Рахманинова ощущают многие почитатели его таланта во всем мире. Его музыка, преисполненная духовным подъемом, возвышает над обыденностью и суетностью мира, преодолевает все преграды на пути к сердцам людей.

Желаю организаторам и участникам Рахманиновских дней в Харькове продолжения замечательных фестивальных традиций, а гостям – приятных эмоций от соприкосновения с гениальным искусством Сергей Васильевича Рахманинова.

М. Ю. ЗУРАБОВ

О. О. Дьомін, М. Д. Пилипчук, Л. М. Трубінікова

вабили міжнародну музичну спільноту, і в 2004 р. Фестиваль було занесено у Всесвітній реєстр Рахманіновських фестивалів та прийнято у Всесвітнє Рахманіновське товариство (президія в Лондоні, Великобританія; президент – Володимир Ашкеназі), під егідою якого знаходиться.

З того часу Харків став, за висловом міністра культури РФ pana О. С. Соколова, **«істинно Рахманиновской столицей»**,

а Фестиваль – «наглядным и ярким подтверждением того, что глубокие корни, связывающие историю и культуру наших стран, продолжают питать вдохновением и ныне живущие поколения россиян и украинцев».

Саме це підкреслив у привітанні Рахманіновському фестивалю міністр іноземних справ РФ пан І. С. Іванов. Рахманіновські дні в Харкові стали прикрасою культурної карти України.

З квітня 2009 р. на честь Фестивалю Генеральне консульство РФ у Харкові влаштувало прийом, на якому в присутності зарубіжних гостей та адміністративної еліти нашого міста

*Наглядным подтверждением
фестивалю Рахманиновской
В. Ашкеназі*

В. І. Філінн

Генеральний консул Всеволод Іванович Філіпп підкреслив вагому роль «Рахманіновських днів» для збереження і розвитку духовних традицій слов'янських народів.

За 12 років Фестиваль, як культурний феномен свого часу, збагатився новими яскравими музичними подіями та ідеями, і тепер являє собою художню цілісність, яку складають:

- серії філармонічних концертів і спектаклів (оперних, лялькових тощо);
- Міжнародні конкурси вокалістів імені Івана Алчевського (МКВІА);
- Міжнародні конкурси вокалістів «Алчевський-дебют» (МКВІА-д);
- Міжнародні науково-теоретичні симпозиуми «С. Рахманінов: на зламі століть» (складаються з музикознавчо-філософської та культурологічно-юридичної конференцій) з наступним виданням збірок наукових праць (7 випусків);
- експозиції робіт українських художників (серія виставок «Рахманіновська весна»);
- майстер-класи видатних музикантів-виконавців, музикознавців, культурологів, філософів тощо.

Міжнародний Рахманіновський фестиваль, за задумом його організатора – «Благодійного фонду на честь сім'ї Алчевських» (якому в цьому році виповнюється 10 років), покликаний стати музичним приношенням великому С. В. Рахманінову і сприяти процесу інтеграції української культури у світовий культурний простір.

* * *

Іванівка зимою

Дванадцятий Міжнародний фестиваль «С. Рахманінов та українська культура» – член Всесвітнього Рахманіновського товариства – це музичне вшанування великого російського композитора харків'янами. Організатори Фестивалю: *Благодійний фонд на честь сім'ї Алчевських* за підтримки Міністерства куль-

тури і туризму України, Харківської обласної державної адміністрації, Харківської міської адміністрації, Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, Академії правових наук України, в співдружності з Харківською обласною філармонією, Харківською середньою спеціальною музичною школою-інтернатом, за сприяння Національної Спілки композиторів України, Національної Всеукраїнської музичної спілки, Харківської організації Національної спілки художників України, дому-музею С.В.Рахманінова «Івановка» (Росія, Тамбовська область); Державного центрального театрального музею імені О. О. Бахрушина (Росія, Москва); Міжнародного Шаляпінського центру (Росія, Москва); Європейської Бізнес Асоціації; **під егідою Всесвітнього Рахманіновського товариства** (Великобританія, Лондон).

XII Рахманіновський фестиваль і VII Міжнародний науково-теоретичний симпозіум були присвячені **65-річчю Перемоги над фашизмом у Великій Вітчизняній війні**. До речі, всесвітньо відомий патріотичний вчинок Сергія Рахманінова: музикант восени 1941 (!) зібрав великі гроші зі своїх концертів в Америці (де він проживав на той час) та передав їх Російському консулу зі словами: **«От одного из русских посильная помощь русскому народу в борьбе с врагом. Хочу верить, верю в конечную победу»**.

В цьому році проведення XII Рахманіновського фестивалю також співпадає з проведенням днів Санкт-Петербургу в Харкові.

Мета Фестивалю – відродження і розвиток традицій вітчизняної культури, інтеграція української культури в світовий культурний простір, соборне єднання культури слов'янських народів.

Фестиваль освячений Митрополитом Харківським і Богодухівським Його Високопреосвященством Владикою Никодимом.

XII Рахманіновський фестиваль – масштабна культурологічна акція, що включає: філармонічні концерти видатного піаніста, заслуженого артиста Росії, лауреата міжнародних конкурсів, професора Московської державної консерваторії імені П. І. Чайковського **Андрія Пісарєва**, VII Міжнародний науково-теоретичний симпозіум «С. Рахма-

Митрополит Харківський і Богодухівський Никодим

Андрій Пісарєв

нінов: на зламі століть: “Мистецтво як засіб збереження пам’яті народу” з подальшим виданням наукових збірок, а також традиційні майстер-класи та художня виставка харківських майстрів Першої столиці «Рахманіновська весна».

22 квітня – Урочисте Відкриття Фестивалю. З ініціативи **Андрія Пісарєва**, який знаходився біля витоків проекту «Рахманіновських днів»

і відкривав I та II Рахманіновські фестивалі (1998, 1999) та дирекції Фестивалю, *вперше в Харкові* відбувся **концерт-реставрація** останнього виступу С. В. Рахманінова в Росії у 1917 р. (*Большой Театр*, Москва) з наступною програмою:

Ф. Ліст. Концерт для фортепіано з оркестром № 1

П. Чайковський. Концерт для фортепіано з оркестром № 1 (до 170-річчя з дня народження)

С. Рахманінов. Концерт для фортепіано з оркестром № 2

Андрій Пісарєв виступив у супроводі Академічного симфонічного оркестру Харківської обласної філармонії під керівництвом лауреата міжнародного конкурсу, заслуженого діяча мистецтв України **Юрія Янка**.

23 квітня відбувся концерт з традиційної рубрики Рахманіновського фестивалю – «С. Рахманінов і джаз», де виступили лауреат міжнародних джазових фестивалів і конкурсів

Сергій Давидов та його друзі.

Вокал – лауреат міжнародних конкурсів **Тетяна Циліцинська**.

*Лариса Трубнікова,
Маті Пальм*

*Сергій Давидов, Олена Роценко,
Лариса Трубнікова*

Марина Чиженко

24 квітня – «Вокальний Олімп» подарував зустріч прихильникам академічного вокального мистецтва з всесвітньо відомими зірками оперного та камерного співу. У концерті приймали участь: Народний артист України, соліст Національної опери України, переможець I Міжнародного конкурсу вокалістів імені Івана Алчевського **Тарас Штонда**, Народний артист СРСР, соліст Національної опери Естонії, голова журі сімох Міжнародних конкурсів вокалістів імені Івана Алчевського (МКВІА) і «Алчевський-дебют» (МКВІА-д) **Маті Пальм**, соліст

Сербського оперного театру «Нові-Сад», традиційний заступник голови журі МКВІА та МКВІА-д **Браніслав Ятич**, заслужена артистка України **Марина Чиженко**. В цьому концерті відбулася прем'єра «Вокалізу» голандського композитора, адміністратора Всесвітнього Рахманіновського товариства **Гер ван Каспела**. Цей твір був спеціально написаний і присвячений харківському Рахманіновському фестивалю. Оранжирування для оркестру виконав відомий український композитор **Микола Стецюн**.

Майстри вокального мистецтва виступили з Академічним симфонічним оркестром Харківської обласної філармонії під керівництвом лауреата міжнародного конкурсу, заслуженого діяча мистецтв України **Юрія Янка**.

*Тарас Штонда,
Анастасія Титович*

25 квітня – Закриття Фестивалю. **Андрій Пісарєв** виконав, як і на Відкритті у супроводі Академічного симфонічного оркестру Харківської обласної філармонії під керівництвом Лауреата міжнародного конкурсу, заслуженого діяча мистецтв України **Юрія Янка**, наступні твори:

Ф. Шопен. Концерт для фортепіано з оркестром № 2 (до 200-річчя з дня народження)

С. Рахманінов. Концерт для фортепіано з оркестром № 3

Оргкомітет та директорат Фестивалю висловлюють щирю подяку дирекції та колективу Харківської обласної філармонії за багаторічне плідне співробітництво та вклоняються перед ентузіазмом і самовідданістю працівників цього Храму Музики.

Учасники симпозиуму: О. Б. Ковальов, О. І. Єрмаков, Л. М. Трубнікова, Л. П. Новіцкі, В. В. Медушевський

На запрошення відгукнулись видатні музикознавці, культурологи, філософи, психологи та юристи України, Росії, Канади, США, Нідерландів, Естонії і Сербії. Нововведенням цього симпозиуму стала робота «круглого столу» **«Мистецтво як засіб збереження пам'яті народу»** (до 65-річчя Перемоги над фашизмом у Великій Вітчизняній війні), що проводилася кафедрою культурології Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого (завідувач кафедри – доктор філософських наук, професор **Лозовий Віктор Олексійович**). Відбулися майстер-класи всесвітньо відомих учених-музикознавців: доктора мистецтвознавства, професора Московської державної консерваторії **Медушевського В'ячеслава В'ячеславовича**; академіка, заслуженого діяча мистецтв Росії, доктора мистецтвознавства, професора Московської державної консерваторії **Холопової Валентини Миколаївни**; академіка, професора Ростовської державної консерваторії **Бекетової Наталії Вікторівни**; доктора мистецтвознавства, професора Санкт-Петербурзької державної консерваторії **Людмили Скафтимової**. За традицією, відомі музиканти-виконавці проводять майстер-класи в рамках Рах-

У Фестивалі проведено VII Міжнародний науково-теоретичний симпозиум «С.Рахманинов: на зламі століть» (22 – 25 квітня).

Людмила Скафтимова

маніновського фестивалю. Цього року це: соліст Національної опери Естонії, голова журі сімох Міжнародних конкурсів вокалістів імені Івана Алчевського (МКВІА) і «Алчевський-дебют» (МКВІА-д) **Маті Пальм**; Народний артист України, соліст Національної опери України, переможець I Міжнародного конкурсу вокалістів імені Івана Алчевського **Тарас Штонда**; соліст Себрського оперного театру «Нові-Сад», традиційний заступник голови журі МКВІА та МКВІА-д **Браніслав Ятич**.

Відбулася зустріч з директором Музея-садиби С. В. Рахманінова в Івановці (Тамбовська область) **Олександром Єрмаковим**. Художники Харківської організації національного союзу художників України присвятили ювілею Благодійного фонду на честь сім'ї Алчевських» традиційну виставку живописних полотен «Рахманіновська весна» (**Володимир Носань** та ін.).

Вперше був підготовлений майстер-клас для симфонічних диригентів, який провів Маестро **Юрій Янко**. Незвичайність цього майстер-класу буде полягати в тому, що він став своєрідною *репетицією* концертів Ф. Шопена та С. Рахманінова, що були виконані на Закритті фестивалю.

Володимир Носань

Сергій Рахманінов

* * *

З історії Фестивалю...

Фігура **Сергія Васильовича Рахманінова** – знакова для розвитку світової і, особливо, української музичної культури. До того ж, внесок Маестро – адміністративний і фінансовий – виявився **вирішальним** при відкритті Київської консерваторії. І зараз її центральні сходи прикрашає панно з присвяченням: «Сер-

гію Васильовичеві Рахманінову від Національної академії України імені П. І. Чайковського і від українського товариства С. В. Рахманінова з вдячністю за сприяння в реорганізації Київського музичного училища в консерваторію». Саме завдяки зусиллям С. В. Рахманінова було започатковано вищу музичну професійну освіту в Україні.

Михайло Слонов

з Росії в 1917 році Рахманінов побував з концертами 13 разів, зокрема з *Михайлом Слоновим* – відомим співаком-харків'янином. Сергій Васильович був дружний з директором Харківського відділення Імператорського Російського музичного товариства *Ілєю Слатиним* – диригентом, педагогом, піаністом, а також з відомою харківською сім'єю *Алчевських*, представники якої займалися активною меценатською, культурною і просвітницькою діяльністю і зробили неоцінний внесок в розвиток вітчизняної культури. Всі, з ким зустрічався Сергій Рахманінов, залишили про нього теплі спогади. А про його харківські виступи було написано безліч чудових статей в газетах «Харківські губернські відомості», «Південний край», «Ранок».

Неодноразово піаніст приїжджав до Харкова. Під час літнього відпочинку в Лебедині Харківської губернії (нині Сумської області) в 1893 році композитором були написані симфонічна поема «Утес», фантазія для 2-х фортепіано, духовний хоровий концерт «В молитвах неусыпающую Богородице», дві п'єси для скрипки з фортепіано, шість романсів, два з яких на слова Тараса Шевченка, та ін. У Харкові в період з 1892 року і до свого від'їзду

з Росії в 1917 році Рахманінов побував

Ілля Слатин

Олексій Набулін

му і українському мистецтві, що підтверджується широкою амплітудою концертних програм Рахманіновського фестивалю – від класики до джазу.

Міжнародний фестиваль «С. Рахманінов та українська культура» засновано в Харкові у 1998 р., оголошеному ЮНЕСКО роком Сергія Рахманінова у зв'язку зі святкуванням 125-річчя від дня народження великого композито-

Сім'я Алчевських

Відаючи дань чудовим творчим і особистим відносинам, які склалися у музиканта з харків'янами, закоханість С. В. Рахманінова в геній українського народу, велич і красу української пісенності, столиця Слобожанщини присвячує вже **Дванадцятий міжнародний фестиваль «С. Рахманінов та українська культура»** зміцненню і розвитку російсько-українських культурних зв'язків. Творчість С. В. Рахманінова

залишила глибокий плідний слід в світово-

Олександр Гіндін

ра, піаніста і диригента.

За роки існування фестивалю в його концертах прийняла участь величезна кількість виконавців, зокрема зі світовим ім'ям. Серед них піаністи: переможець Першого конкурсу С. Рахманінова (м. Москва), лауреат міжнародних конкурсів В. А. Моцарта (м. Зальцбург, Австрія) і Ф. Бузони (м. Больцано, Італія) **Андрій Пісарев**; лауреат міжнародних конкурсів в Дубліні (Ірландія), ім. Алессандро

Каса-гранде (Італія), володар другої премії на XII міжнародному конкурсі ім. П. І. Чайковського **Олексій Набіулін**; лауреат Міжнародного конкурсу королеви Єлизавети (м. Брюссель) **Сергій Юшкевич**; лауреат міжнародних конкурсів, піаніст з Франції **Себастьян Корню** та багато інших. Підкреслимо факт першого виконання в Україні чудовим російським музикантом, переможцем міжнародних конкурсів **Олександром Гіндіним** Четвертого концерту С. Рахманінова в маловідомій авторській редакції. Через п'ять днів цей же концерт О. Гіндін з приголомшуючим успіхом виконав в Карнегі-хол з Лондонським симфонічним оркестром під управлінням **Володимира Ашкеназі**.

Дмитро Онищенко

Володимир Крайнев

Справжнім святом для меломанів, творчою знахідкою Фестивалю став цикл «**Всі фортепіанні концерти Рахманінова**». Цей унікальний проект був здійснений учнями Харківської середньої спеціальної музичної школи-інтернату (ХССМШ-і), лауреатами і дипломантами міжнародних конкурсів – **Олексієм Колтаковим**, **Олексієм Ємцовим**, **Євгеном Ухановим** і **Олександром Гаврилюком** під керівництвом професора **Віктора Макарова**.

Привабливою рисою творчої зовнішності фестивалю є обов'язкове запрошення до участі в ньому молодих талантів поряд з визнаними майстрами мистецтва. У кожному фестивалі традиційними стали виступи лауреатів і дипломантів міжнародних конкурсів – вихованців Харківської середньої спеціальної музичної школи-інтернату (директор – заслужений діяч мистецтв України **Валерій Алтухов**, завідувач фортепіанним відділом – **Світлана Захарова**).

Ігор Четусь

Фестиваль активно співробітничав з **Міжнародним конкурсом юних піаністів Володимира Крайнева** і **Міжнародним конкурсом піаністів пам'яті Володимира Горовиця**. Піаністи, переможці цих престижних музичних змагань, виступали з клавирабендами і у супроводі симфонічного оркестру. Так, концерт лауреатів III Міжнародного конкурсу молодих піаністів пам'яті В. Горовиця справедливо можна

Андрій Ярошинський вважати справжньою прикрасою «параду» музичних вечорів на Другому фестивалі (1999 рік). Третій Рахманіновський (2000 рік) було відкрито виступом лауреата V конкурсу В. Крайнева **Дмитра Оніценко**, який в 2001 році став переможцем IV конкурсу пам'яті В. Горовиця, а в 2003 році отримав V премію на конкурсі П. І. Чайковського. Запам'ятався виступ зірки світового піанізму **Ігоря Четусва** (Німеччина), володаря Гран-прі III конкурсу В. Крайнева, що блискуче виконав концерт для фортепіано з оркестром № 1 Д. Шостаковича. У Четвертому фестивалі лауреат міжнародних конкурсів **Андрій Ярошинський** здивував усіх пишністю концерту для фортепіано з оркестром № 1 М. Равеля...

Сімнадцять талановитих диригентів приймали участь у Фестивалі. Серед них: заслужений діяч мистецтв України **Рашид Нігматуллін**, **Гаврієль Хейне** (США), **Олександр Шадрін** (Росія), заслужений діяч мистецтв України **Сурен Кочарян**, заслужений діяч мистецтв України **Герман Макаренко**, Народний артист України **В'ячеслав Редя**, Народний артист України **Анатолій Калабухін**, заслужений діяч мистецтв України **Борис Міхєєв**, заслужена артистка України **Вікторія Жадько** та ін. В їх талановитій інтерпретації прозвучали симфонії С. Рахманінова, кантата «Весна» (вперше у Харкові), «Симфонічні танці», «Три російські пісні» (вперше у Харкові), симфонії П. Чайковско-

Рашид Нігматуллін

го та ін. Величезний внесок в Рахманіновський фестиваль внесено колективом академічного симфонічного оркестру Харківської обласної філармонії під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Міжнародного конкурсу **Юрія Янка**...

Віталій Губаренко

З музичних прем'єр слід пригадати концерти з творів **Сергія Прокоф'єва**, **Дмитра Шостаковича**, а також концерти пам'яті видатного українського композитора, Народного артиста України **Віталія Губаренка**, які проникливо провела академік **Марина Романівна Черкашина-Губаренко**.

У концертах проекту «Хоровий Олімп» Фестивалю беруть участь хорові колективи: унікальний ансамбль староруської музики «Сірін» (м. Москва) під керівництвом **Андрія Ко-**

Хор «Київ»

това, видатний колектив камерного хору «Київ» (м. Київ) під керівництвом заслуженого артиста України **Миколи Гобдича**, лауреат I-го Всеукраїнського конкурсу хорових колективів ім. Н. Леонтовича Камерний хор харківської філармонії (художній керівник і диригент – народний артист України, Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка, професор

В'ячеслав Палкін), лауреат міжнародного кон-

Андрій Сиротенко

курсу церковної православної музики хор Свято-Покровського монастиря (регент – **Василь Бойко**), лауреат міжнародних фестивалів ансамбль духовної музики «Сретенье» (художній керівник – **Ігор Сахно**), хор оперної студії Харківського державного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (художній керівник – заслужений діяч мистецтв України **Наталія Блік**), чудові дитячі хори Харкова, серед них – «Весняні голоси» (художній керівник – заслужений діяч мистецтв України, професор **Сергій Прокопов**), Хор хлопчиків ХССМШ-і (керівник – **Олексій Кошман**) тощо.

Максим Пастер

Особливо підкреслимо виступ студентського хору Харківського державного інституту мистецтв ім. І. П. Котляревського, який підготував до закриття V фестивалю «Всенощное бдение» С. Рахманінова і натхненно його виконав (керівник – лауреат міжнародного конкурсу **Андрій Сиротенко**, соліст – лауреат міжнародних конкурсів, соліст «Большого театра» **Максим Пастер**).

У Фестивалі прозвучали всі опери С. Рахманінова. Оригінальністю відмічена постановка опери С. Рахманінова «Скупий лицар» в Харківському театрі ляльок імені В. Афанасьєва. Незвичайна «лялькова» версія музичного спектаклю була здійснена за ідеєю директора фестивалю студентами Харківського державного інституту мистецтв імені І. П. Котляревського під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України **Леоніда Попова**. Ця ж опера мала вокально-органне втілення. Автор перекладення – лауреат міжнародних конкурсів **Станіслав Калінін**.

Нарешті, в V Рахманіновському було здійснено ще один прекрасний проект – «Всі романси С. Рахманінова» (автор проекту – завідувач кафедри концертмейстерського майстерності Харківського державного інституту мистецтв імені І. П. Котляревського, лауреат міжнародних конкурсів **Євгенія Никітська**)...

**Станіслав
Калінін**

Ювілейний Десятий Рахманіновській фестиваль урочисто відкрився 18 квітня в залі Палацу студентів Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого (вул. Пушкінська, 88). Винятковість програми цього Фестивалю полягала в наступному: вперше в Україні ОДИН СОЛІСТ та один оркестр виконали всі чотири концерти для фортепіано з оркестром і «Рапсодію на тему Паганіні» С. В. Рахманінова. Це: зірка російського піанізму, лауреат XII Міжнародного конкурсу піаністів імені П. І. Чайковського *Олексій Набіулін*; академічний оркестр Харківської обласної філармонії під управлінням заслуженого діяча мистецтв України, лауреата міжнародного конкурсу *Юрія Янка*. Воістину подвижницька діяльність соліста і харківського оркестру! Нагадаємо, що в рамках Першого Рахманіновського фестивалю в 1998 році був здійснений аналогічний проект, але у виконанні чотирьох учнів Харківської середньої спеціальної музичної школи-інтернату.

Згідно концепції Фестивалю, в ньому працює «фестивальний університет», де видатні музикознавці знайомлять слухачів із сучасним рівнем розвитку музикології. Честь відкриття «університету» належить заслуженому діячу мистецтв Росії, доктору мистецтвознавства, професору Московської державної консерваторії імені П. І. Чайковського *Валентині Миколаївні Холоповій*. Це поклало початок традиції музикознавчих майстер-класів у роботі щорічного міжнародного теоретичного симпозіуму «С. Рахманінов: на злам століть» з подальшим випуском збірок наукових праць.

Як художній феномен свого часу, фестиваль «С. Рахманінов та українська культура» сприяє народженню нових творчих проєктів у середині себе: так з'явилися міжнародні конкурси вокалістів імені Івана Алчевського (соратника С. В. Рахманінова і сценічного партнера Ф. І. Шаляпіна) і «Алчевський-дебют».

З кожним роком Фестиваль розширює свій «звуківий світ», збільшуючи круг шанувальників і друзів, а також географію учасників. Все вище піднімаючи планку професійного рівня, він приносить відчутну користь як величезний майстер-клас.

Крещендуючий інтерес музичної громадськості до «Рахманіновських днів» у Харкові обумовлений оригінальністю концепції, програмою Фестивалю і рівнем художнього втілення. Це привернуло увагу *Володимира Аишкназі* – засновника Всесвітнього Рахманіновського товариства, видатного музиканта сучасності, за пропозицією якого

Рахманіновський фестиваль в 2004 році прийнято в очолювану ним авторитетну міжнародну музичну організацію. *Лариса Трубнікова* – ініціатор, директор і художній керівник Фестивалю – була запрошена як почесний гість на Всесвітню Рахманіновську конференцію до Амстердама (квітень, 2006), пізніше – до Нью-Йорка (вересень, 2007), де ознайомила з діяльністю Фестивалю делегатів конференції. *Natalie Wanamaker* – правнучка С. В. Рахманінова, постійний учасник Рахманіновського форуму – розмістила афіші, буклети, книги, аудіо і відеоматеріали фестивалів «С. Рахманінов та українська культура» в меморіальному центрі «Сергій Рахманінов», який знаходиться в Costa Rica і його філіалі (Сенар в Швейцарії).

Організатори фестивалю сподіваються, що і в новому тисячолітті геніальна музика великого С. В. Рахманінова, російських і українських композиторів збиратиме своїх поклонників на харківській землі, об'єднавши людей високим пафосом добра і гуманізму. А глибоке коріння, що пов'язує історію і культуру України і Росії, продовжить жити натхненням творчі сили нинішніх поколінь українців і росіян.

«Рахманіновська столиця» України, як назвав Харків міністр культури і масових комунікацій Російської Федерації, доктор мистецтвознавства, професор О. С. Соколов, чекає своїх гостей і нових зустрічей з мистецтвом С. В. Рахманінова.

З повагою,

Музикознавець, Голова правління „Благодійного фонду на честь сім'ї Алчевських”, заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого; засновник (ідея, концепція), генеральний директор та художній керівник Міжнародного фестивалю „С.Рахманінов та українська культура”; засновник (ідея, концепція), генеральний директор та художній керівник Міжнародних конкурсів вокалістів імені Івана Алчевського (МКВІА) і „Алчевський-дебют” (МКВІА-д); член Національної Спілки композиторів України, член Національної Всеукраїнської музичної спілки, член Міжнародної спілки музичних діячів (Росія), член Всесвітнього Рахманіновського товариства (Великобританія)

Л. М. Трубнікова

**ХІІ Міжнародний фестиваль
“С. Рахманінов та українська культура”
22 – 25 квітня 2010 року
Присвячується 65-річчю Перемоги
у Великій Вітчизняній війні**

**Урочисте відкриття ХІІ Міжнародного фестивалю
«С. Рахманінов та українська культура»
22 квітня, 18:30, Харківська обласна філармонія (вул. Римарська, 21)**

**Реставрація останнього виступу С. Рахманінова в Росії («Большой театр»,
Москва)**

У програмі: *Ф. Ліст.* Концерт для фортепіано з оркестром №1
П. Чайковський. Концерт для фортепіано з оркестром №1
(до 170-річчя з дня народження)
С. Рахманінов. Концерт для фортепіано з оркестром №2

Соліст: Заслужений артист Росії,
лауреат Міжнародних конкурсів
Андрій Пісарєв (Росія)

Виконавці:

Академічний симфонічний оркестр Харківської обласної філармонії
Диригент – заслужений діяч мистецтв України *Юрій Янко*

С. Рахманінов і джаз

23 квітня, 18:30, Харківська обласна філармонія (вул. Римарська, 21)

Виконавці:

Лауреати Міжнародних
джазових конкурсів та фес-
тивалів: © *Сергій Давидов*
і *К°* (Україна, Білорусія,
Росія)

Джазовий вокал – лауреат
Міжнародних конкурсів *Тетяна Цилициньська* (Україна)

Вокальний Олімп

24 квітня, 18:30, Харківська обласна філармонія (вул. Римарська, 21)

У програмі:

Перлини світового вокального мистецтва (арії та романси С. Рахманінова, П. Чайковського, М. Лисенка, М. Римського-Корсакова, О. Бородіна, Дж. Россіні, Ш. Гуно, Г. Каспела)

Виконавці:

Народний артист України, соліст Національної опери України **Тарас Штогда** (Україна)
Народний артист СРСР, соліст Національної опери Естонії **Маті Пальм** (Естонія)
Соліст Сербського оперного театру «Нові-Сад»
Браніслав Ятич (Сербія)
Заслужена артистка України **Марина Чиженко** (Україна)

Академічний симфонічний оркестр Харківської обласної філармонії
Диригент – заслужений діяч мистецтв України,
лауреат міжнародного конкурсу **Юрій Янко**

Закриття XII Міжнародного фестивалю «С. Рахманінов та українська культура»

25 квітня, 18:30, Харківська обласна філармонія (вул. Римарська, 21)

У програмі:

Ф. Шопен. Концерт для фортепіано з оркестром №2
(до 200-річчя з дня народження)
С. Рахманінов. Концерт для фортепіано з оркестром №3

Соліст: Заслужений артист Росії,
лауреат Міжнародних конкурсів **Андрій Пісарєв** (Росія)

Академічний симфонічний оркестр Харківської обласної філармонії
Диригент – заслужений діяч мистецтв України,
лауреат міжнародного конкурсу **Юрій Янко**

Ведуча – доктор мистецтвознавства Олена Роценко-Авер'янова
Генеральний директор та художній керівник Фестивалю – член Всесвітнього Рахманіновського товариства, заслужений діяч мистецтв України
Лариса Трубікова

VII Міжнародний науково-теоретичний симпозиум
«С. Рахманінов: на зламі століть»
“Мистецтво як засіб збереження пам'яті народу”
Присвячується 65-річчю Перемоги над фашизмом у Великій Вітчизняній війні

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ

22 квітня 2010 року
10⁰⁰ – 17⁰⁰

Конференц-зала Академії правових наук України (вул. Пушкінська, 70)

МУЗИКОЗНАВЧА СЕКЦІЯ

10⁰⁰ – 11³⁰ – Майстер-клас академіка, заслуженого діяча мистецтв Росії, доктора мистецтвознавства, професора Московської державної консерваторії

ім. П. І. Чайковського *Валентини Холопової* (Росія)

11³⁰ – 13⁰⁰ – Майстер-клас професора Національної академії музики Естонії, Народного артиста СРСР *Маті Пальма* (Естонія)

13⁰⁰ – 14⁰⁰ – Перерва

14⁰⁰ – 15³⁰

Майстер-клас кандидата психологічних наук, професора Університету Торонто, члена New York Academy of science, члена Canadian Psychological Assotiation, директора музичного коледжу в м. Торонто *Лариси Новіцької* (Канада)

15³⁰ – 16¹⁵

Доповідь адміністратора Всесвітнього Рахманіновського товариства *Гер Ван Каспела* (Нідерланди)

16¹⁵ – 17³⁰

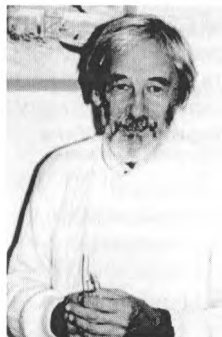
Засідання «круглого столу».
Обговорення майстер-класів

23 квітня 2010 року
10⁰⁰ – 13⁰⁰

Конференц-зала Академії правових наук України (вул. Пушкінська, 70)

МУЗИКОЗНАВЧА СЕКЦІЯ

10⁰⁰ – 11³⁰ – Майстер-клас доктора мистецтвознавства, професора Московської державної консерваторії ім. П. І. Чайковського *В'ячеслава Медушевського* (Росія)

11³⁰ – 13⁰⁰ – Майстер-клас професора Сербської музичної академії м. Нови-Сад *Браніслава Ятича* (Сербія)

13⁰⁰ – 13³⁰ – Засідання «круглого столу». Обговорення майстер-класів

13³⁰ – 14⁰⁰ – Перерва

14⁰⁰ – 17⁰⁰

Кафедра культурології
Національної юридичної академії України
імені Ярослава Мудрого
(вул. Пушкінська, 77). Каб. 221.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА СЕКЦІЯ

14⁰⁰ – 17⁰⁰

17⁰⁰ – 17³⁰

ДОПОВІДІ

Засідання «круглого столу». Обговорення доповідей

24 квітня 2010 року
10⁰⁰ – 17⁰⁰

Кафедра культурології Національної юридичної академії України
імені Ярослава Мудрого (вул. Пушкінська, 77). Каб. 221.

СУМІСНЕ ЗАСІДАННЯ МУЗИКОЗНАВЧОЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ СЕКЦІЙ

10⁰⁰ – 12⁰⁰ – Майстер-клас академіка, професора Ростовської державної консерваторії ім. С. В. Рахманінова *Наталії Бекетової*

12⁰⁰ – 13⁰⁰ – Майстер-клас доктора мистецтвознавства, професора Санкт-Петербурзької державної консерваторії ім. М. А. Римського-Корсакова *Людмили Скафтимової*

13⁰⁰ – 14⁰⁰ – Перерва

14⁰⁰ – 17⁰⁰ – ДОПОВІДІ

17⁰⁰ – 17³⁰ – Засідання «круглого столу». Обговорення майстер-класів та доповідей

25 квітня 2010 року

10⁰⁰ – 13⁰⁰

Кафедра культурології Національної юридичної академії України
імені Ярослава Мудрого (вул. Пушкінська, 77). Каб. 221.

**СУМІСНЕ ЗАСІДАННЯ
МУЗИКОЗНАВЧОЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ СЕКЦІЙ**

11⁰⁰ – 12³⁰

Майстер-клас заслуженого діяча мистецтв України, лауреата міжнародного конкурсу, доцента Харківського державного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського *Юрія Янка*

11⁰⁰ – 12³⁰

ДОПОВІДІ

12³⁰ – 13⁰⁰

Засідання «круглого столу». Обговорення доповідей

13⁰⁰ – 14⁰⁰

Підсумок результатів та нагородження переможців Міжнародного конкурсу студентських наукових робіт за темами:

1. з музичного мистецтва – *С. Рахманінов та його час*

2. з культурології – *Роль мистецтва в добу Великої Вітчизняної війни*

Харківська обласна державна адміністрація
Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого
Благодійний фонд на честь сім'ї Алчевських
Національна спілка композиторів України
Національна Всеукраїнська музична спілка

В 0 1 0 1 6 1 4 3

С.Рахманінов: на зламі століть

Випуск 7
Частина I

**МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ
ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТІ
НАРОДУ**

*До 65-річчя Перемоги
у Великій Вітчизняній війні*

Харків
2010

Лозовой В. О. – (голова)**Редакційна колегія:**

доктор філософських наук, професор Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого.

Кравцов Т. С. –

доктор мистецтвознавства, професор Харківського державного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, заслужений діяч мистецтв України.

Рощенко-Авер'янова О. Г. – доктор мистецтвознавства, професор Харківського державного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.*Трубнікова Л. М.* – (заступник голови) кандидат мистецтвознавства, професор Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, заслужений діяч мистецтв України.*Холопова В. М.* – доктор мистецтвознавства, професор Московської державної консерваторії, заслужений діяч мистецтв Росії.*Черкашина-Губаренко М. Р.* – доктор мистецтвознавства, професор Національної музичної академії імені П. І. Чайковського, академік Академії музики України.*Шлю О. В.* – доктор мистецтвознавства, професор Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого.*Очеретовська Н. Л.* –**Рецензенти:**

доктор мистецтвознавства, професор Харківського державного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Пугач Б. Я. –

доктор філософських наук, професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Медушевський В. В. –

доктор мистецтвознавства, професор Московської державної консерваторії імені П. І. Чайковського, заслужений діяч мистецтв Росії.

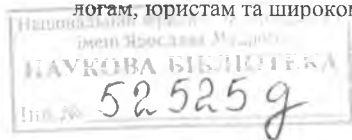
Відповідальний редактор-укладач: *Трубнікова Л. М.* – кандидат мистецтвознавства, професор Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, заслужений діяч мистецтв України.**С. Рахманінов: на злами століть. Вип. 7: Мистецтво як засіб збереження пам'яті народу (до 65-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні). Ч. I:** Наукові статті учасників VII Міжнародного науково-теоретичного симпозиуму «С.Рахманінов: на злами століть» / Під ред. кандидата мистецтвознавства, професора Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого Л. М. Трубнікової. – Харків: ФОП Носань В. А., 2010. – 224 с.

ISBN 978-966-372-448-5.

В збірці надруковані наукові статті учасників VII Міжнародного науково-теоретичного симпозиуму «С. Рахманінов: на злами століть. Мистецтво як засіб збереження пам'яті народу (до 65-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні)», який було проведено в рамках XII Міжнародного фестивалю «С.Рахманінов та українська культура» (2010) кафедрою культурології Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, Благодійним фондом на честь сім'ї Алчевських, Національною спільною композиторів України, Національною Всеукраїнською музичною спільною під егідою Всесвітнього Рахманіновського товариства.

Призначається мистецтвознавцям, культурологам, філософам, соціологам, юристам та широкому колу читачів.

© Автори статей, 2010

ЗМІСТ

<i>Холопова В. Н.</i>	Сергей Рахманинов и Роман Леденев на фоне традиций русского искусства 5
<i>Медушевский В. В.</i>	Теория общения как метод анализа музыки и ключ к ее исполнению 22
<i>Бекетова Н. В.</i>	Рахманинов и Чайковский: экзистенциальная диалектика 30
<i>Кравцов Т. С.</i>	Згадуючи Володимира Сосюру 54
<i>Шило А. В.</i>	К дискуссии о портрете А. А. Ахматовой работы С. А. Сорина 65
<i>Ханнанов И. Д.</i>	Гомофонно-полифоническая фактура в музыке С. Рахманинова и в прозе Ф. Достоевского 79
<i>Шаповалова Л. В.</i>	Как возможно когнитивное музыкознание? 94
<i>Ковалев А. Б.</i>	Литургия и Всенощное Бдение С. В. Рахманинова: к проблеме жанровой специфики 110
<i>Пинчук Е. Г.</i>	Памяти выдающегося пианиста Всеволода Топилина 120
<i>Суслин В. Е.</i>	Всеволод Владимирович Топилин 130
<i>Дубровская Г. Н.</i>	Автор и Судьба. К проблеме монотематизма Этюда-картины соль-минор ор. 33 С. В. Рахманинова 137
<i>Палкин Ю. И.</i>	Здание Дворянского Собрания 143

<i>Полторухин А. С.</i>	Влияние С. В. Рахманинова на становление творческой личности Н. С. Голованова. . .	149
<i>Минакова А. С.</i>	Цикл в творчестве И. Анненского, С. Рахманинова, В. Розанова: опыт неожиданных параллелей.....	159
<i>Кириллов М. Ю.</i>	Рахманиновские юбилейные торжества в городе Ровно (135-летие со дня рождения С. В. Рахманинова).....	185
<i>Федина А.</i>	Национальная память России: Премьера сочинений С. В. Рахманинова в Ростовской государственной консерватории имени С. В. Рахманинова.....	187
Живопис Олесі Супруненко		190
<i>Трубнікова Л. М.</i>	Дванадцятий міжнародний фестиваль «С. Рахманінов та українська культура»...	199
Відомості про авторів.....		223